

การคำนวณเชิงคอมพิวเตอร์

ในระดับอุดมศึกษา

รองศาสตราจารย์ประสพ นนทศิลา

วิทยาจารย์วิชาการศึกษาศาสตร์

รายงานการศึกษาค้นคว้า

เรื่อง

การสอนสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

รองศาสตราจารย์ประสาท หักถึกถิลา

หัวหน้าคณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์

วิทยาลัยวิชาการศึกษา

๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๕

บัญชีเรื่อง

บทที่	หน้า
หนึ่ง : บทนำ..... ความมุ่งหมายและขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า..... ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า..... วิธีดำเนินการ.....	๑ ๑ ๒ ๔
สอง : ความหมายและขอบข่ายของวิชาสังคมศาสตร์..... ความหมาย..... สังคมศาสตร์ เป็นวิทยาศาสตร์..... สาขาวิชาของสังคมศาสตร์.....	๕ ๕ ๗ ๑๐
สาม : การสอนสังคมศาสตร์ เป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปและเป็นวิชาอื่น..... การสอน เป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป..... การสอน เป็นวิชาชีพ.....	๑๖ ๑๖ ๑๘
สี่ : การสอนสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย..... การสอนสังคมศาสตร์ เป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป..... การสอนสังคมศาสตร์ เป็นวิชาชีพ.....	๒๒ ๒๓ ๓๑
ห้า : การสอนสังคมศาสตร์ในวิทยาลัยวิชาการศึกษา..... หลักสูตรปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา..... การสอนสังคมศาสตร์..... ทรัพยากรกำลังคนในกานสังคมศาสตร์.....	๓๒ ๓๒ ๓๔ ๓๗
หก : สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและขอเสนอแนะ..... สรุปผลการศึกษาค้นคว้า..... ขอเสนอแนะ.....	๔๑ ๔๑ ๔๓
บรรณานุกรม..... ภาคผนวก.....	๔๔ ๔๗

บทที่หนึ่ง

บทนำ

๑. ความมุ่งหมายและขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าที่จัดทำครั้งนี้ เป็นการสำรวจเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชา สังคมศาสตร์และเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา เป็นการสอนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย และมุ่งเฉพาะการสอนในระดับปริญญาตรีเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการสอนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรียังไม่เป็นที่แพร่หลายทั่วไป และการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีระดับต่ำกว่าปริญญาตรีนั้นก็ยังมีวงจำกัด โดยจัดสอนเป็นเพียงบางส่วนรวมอยู่ในหลักสูตรวิชาชีพบางแขนง เช่น วิชาครูและวิชาช่าง เป็นต้น ไม่ได้จัดสอนเป็นหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์โดยเฉพาะ

ความมุ่งหมายเบื้องต้นของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของบรรดานักวิชาการทั้งหลายเกี่ยวกับความหมายและการจำแนกสาขาวิชาการต่าง ๆ ในหมวดวิชาสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าในลำดับต่อไป ซึ่งเป็นความมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่การรวบรวมข้อมูล เพื่อจะแสดงให้เห็นว่าการเปิดสอนวิชาสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีลักษณะอย่างไร แขนงวิชาใดบ้างที่ยังไม่เป็นที่นิยมหรือเปิดสอนกันทั่วไป หากว่าจะปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยขยายการสอนวิชาสังคมศาสตร์ให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญาตรีได้โดยตรง ไม่เฉพาะแต่สอนให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษาเท่านั้น ควรจะเปิดสอนได้โดยแขนงหรือสาขาวิชาใด อย่างไรก็ตาม การจะเปิดสอนวิชาสังคมศาสตร์ให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญาตรีได้โดยตรงนั้น จะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับกำลังและระดับความรู้ของครูอาจารย์ที่มีอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้ด้วย

๒. ความสำคัญของการศึกษาก่อนหน้า

การศึกษาก่อนหน้านี้มีความสำคัญในการให้ข้อมูลต่าง ๆ มา เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการสอนของ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ให้สามารถเปิดสอน ในระดับปริญญาตรีในทางอื่นที่มีประโยชน์เฉพาะทางวิชาการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว และการเปิดสอน ในทางเช่นว่านี้ควรจะได้จัดวางหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานศึกษาแห่งอื่น ที่มีสถานภาพอยู่ใน - ระดับเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรที่จะจัดทำขึ้นใหม่นี้ จะคงให้สอดคล้องกับความต้องการ ของประเทศในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาที่สำคัญยิ่งด้านหนึ่งคือการผลิตคน ทุกประเภท ให้มีปริมาณและคุณภาพเป็นส่วนสัดตรงตามความต้องการในระบบเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ

ตามโครงการของแผนพัฒนาการศึกษา ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙ ส่วนที่เกี่ยวกับโครงการพัฒนาอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่าสถานศึกษา ในระดับอุดมศึกษาทั้งหลาย ต่างก็มีโครงการที่จะขยายและปรับปรุงการดำเนินงานด้านการสอน การวิจัยและการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งรวม สาขาวิชาของหมวดสังคมศาสตร์ไว้ด้วย เช่น เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เป็นต้น โดยมีเป้าหมายจะรับนักศึกษาใหม่ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นทุกปี มหาวิทยาลัยบางแห่งซึ่งยังไม่มี การเปิดสอนวิชาสังคมศาสตร์จนถึงขั้นระดับปริญญาตรี เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัย - สงขลานครินทร์ ก็ได้วางแผนงานเพื่อจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ขึ้น ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ นี้

กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๓ , ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙

การสอนหมวดวิชาสังคมศาสตร์ในวิทยาลัยวิชาการศึกษานี้ สดม เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ขยายออกไปถึงระดับปริญญาตรี เท่ากับว่าเป็นการขยายการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ควบคู่กันไปกับการผลิตบัณฑิตทางการศึกษา เป็นการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นทั้งในด้านการบริหารและวิชาการ และเป็นการปรับปรุงส่งเสริมสถานศึกษาอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการของภูมิภาคได้โดยแท้จริง เพราะมีวิทยาลัยวิชาการศึกษาสภาหลายแห่งตั้งอยู่แล้วในส่วนภูมิภาค นอกจากนั้นการผลิตบัณฑิตในทางสังคมศาสตร์ได้โดยตรง จะมีผลต่อมาให้ขยายการสอนวิชาสังคมศาสตร์ในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีออกไปได้มากขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีดังกล่าวนี้จะเป็นกำลังสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในการทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนในสถานอุดมศึกษาทั้งของทางราชการและของ เอกชน สถานอุดมศึกษาดังกล่าวนี้ในปัจจุบันนี้ยังมีอาจารย์ประเภทนี้ไม่เพียงพอ ดังจะเห็นได้ว่าการบรรจุผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเข้าเป็นอาจารย์เป็นจำนวนไม่น้อย

การผลิตบัณฑิตในทางสังคมศาสตร์จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยไม่น้อย ในการเร่งรัดพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นที่คาดหมายได้ว่าบัณฑิตในทางสังคมศาสตร์จะเป็นได้ทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติการ ตามความต้องการของวงธุรกิจ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การศึกษา และการสาธารณสุข สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะช่วยพัฒนาคุณภาพของคนให้มีอุดมการณ์และความสามารถที่จะวิเคราะห์และแก้ปัญหาสังคมในปัจจุบันและในอนาคต ตลอดจนช่วยส่งเสริมการศึกษาและวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาประเทศ

๓. วิธีการดำเนินการ

การศึกษากันคว่ำครั้งนี้มุ่งไปในการสำรวจเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ข้อมูลดังกล่าวนี้จะหาได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่พิมพ์เผยแพร่หรือพิมพ์ขึ้นใ้ภายในสำหรับเป็นแนวทางการเรียนการสอนยังไม่ได้ตีพิมพ์เป็นเล่มออกเผยแพร่ เอกสารดังกล่าวนี้เป็นของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา และเป็นสถานอุดมศึกษาของทางราชการ ใ้แก่มหาวิทยาลัยทั้งหลาย เอกสารเหล่านี้จะนำมาพิจารณาเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอนในระดับปริญญาตรีทางวิชาสังคมศาสตร์โดยตรง คือ คณะสังคมศาสตร์ หรือการ เปิดสอนในระดับปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์ควบคู่กันไปกับปริญญาตรีทางอื่น ได้แก่ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และ คณะศิลปศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้จะได้พิจารณาการ เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีทางสาขาวิชาต่าง ๆ ของวิชาสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ หรือคณะอื่น ๆ ที่เปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศาสตร์ เหล่านี้เป็นต้น ข้อมูลที่ได้มานั้น จะนำมาเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อหาอัตราชั่วโมงสอนหรือจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำสุดและขั้นสูงสุด โดยแยกเป็นวิชาสามัญหรือวิชาพื้นฐานทั่วไปพวกหนึ่ง และวิชาเอก-โทหรือวิชาที่พ้อักพวกหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปประกอบข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณาปรับปรุงและขยายหลักสูตรวิชาสังคมศาสตร์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้กว้างขวางออกไป

บทที่สอง
 ความหมายและขอบข่ายของวิชาสังคมศาสตร์

๑. ความหมาย

สังคมศาสตร์เป็นคำรวมซึ่งครอบคลุมไปถึงสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม และเรื่องราวต่าง ๆ ของคนเรา คำนี้ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Social Sciences ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไป คุคอธิบายว่า "สังคมศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ว่าด้วยมนุษย์สังคม หรือส่วนต่าง ๆ ของมัน เช่น รัฐ ครอบครัวมนุษย์ เชื้อชาติ เป็นต้น ตลอดจนถึงความสัมพันธ์และสถาบันต่าง ๆ ที่มนุษย์ก่อตั้งขึ้น เข้าไปเกี่ยวข้องกับควยเพื่อสวัสดิการของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะความจำเป็นทำให้มนุษย์จะกอง เป็นหน่วยหนึ่งของชุมชนโดยหลีกเลี่ยงมิได้"^๑ เซลิกแมนส์ได้อธิบายความหมายของสังคมศาสตร์ไว้ในทำนองเดียวกันว่า "เป็นวิทยาศาสตร์ในเชิงวัฒนธรรมหรือมนุษยวิทยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม"^๒ คำอธิบายดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าสังคมศาสตร์เป็นวิชาประเภทที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งอัครสันได้ให้คำอธิบายเสริมความหมายของสังคมศาสตร์ไว้ตอนหนึ่งว่า ได้แก่ "สาขาวิชาการใด ๆ ก็ตาม ที่เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการกระทำต่อกันทางสังคม เกี่ยวกับสังคมหรือวัฒนธรรม"^๓

ตามที่กล่าวมาข้างต้น อธิบายได้ว่าสังคมศาสตร์เป็นวิชาประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ต่อกันของมนุษย์ ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม ที่จัดว่าเป็น "วิชา" ขึ้น หมายถึงความรู้ที่ใ้มาด้วย

^๑ Good, C.V., editor, Dictionary of Education, p. 361.

^๒ Theodorson, G.A. and A.G. Theodorson, A Modern Dictionary of Sociology, p. 394.

^๓ Seligmans, E.R., Encyclopedia of the Social Sciences, p. 3.

การศึกษาเอาเรียนหรือการฝึกฝนอบรม ความรู้เช่นนี้ได้มาจากการศึกษากันค้ำจากข้อเท็จจริง
 ต่าง ๆ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ได้มาจากข้อมูลซึ่งหามาเพื่อศึกษากันค้ำ วิชาทั้งหลายนั้นแตกต่างกันที่
 ข้อมูลซึ่งนำมาศึกษากันค้ำเพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้องต่อไป อาทิ วิชาอุษณียวิทยา ย่อมศึกษากันค้ำ
 ข้อมูลที่เกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ วิชาเศรษฐศาสตร์ศึกษากันค้ำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการแจก-
 แจงผลผลิต วิชาทั้งหลายนั้นแต่ละวิชาย่อมประกอบด้วยวิธีการที่จะนำมาใช้กับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้
 มา เพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง วิธีการเช่นนี้อาจจะเป็นไปในลักษณะการทดลอง ดังเช่นที่ทำกันอยู่
 ในสาขาวิชาต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยศาสตร์ธรรมชาติ หรือเป็นไปในลักษณะการคิดหาเหตุผล ดัง
 เช่นวิชาคณิตศาสตร์ หรือเป็นไปในลักษณะจินตนาการ ดังเช่นวิชาศิลปะ หรือเป็นไปในลักษณะการ
 นำวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมารวมเข้าด้วยกัน วิชาทั้งหลายและวิชาต่างก็สร้างเครื่องมือหรือ
 วิธีการของตนขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการกระทำต่อข้อมูลที่ได้มา ซึ่งเรียกกันว่าเป็น "วิธีการสอบสวน
 สืบสวน" นักวิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติได้คิดสร้างวิธีการต่าง ๆ ขึ้นที่จะนำมาใช้ในการวัดเพื่อ
 ช่วยให้การสังเกตพิจารณาในการศึกษากันค้ำเป็นไปได้โดยละเอียดถี่ถ้วนยิ่งขึ้น นักวิทยาศาสตร์
 ทางสังคมหรือนักสังคมศาสตร์ก็ได้คิดสร้างวิธีการต่าง ๆ ขึ้นทำนองเดียวกัน

วิชาทั้งหลายนี้มีชีวิตที่ตายตัวอยู่เช่นนั้นตลอดไป แต่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ ไป
 วิชาย่อมเปลี่ยนไปเมื่อได้ข้อเท็จจริงใหม่ ๆ เข้ามา ทำให้ความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง
 ไปจากเดิม ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้อาจจะได้อาใหม่ด้วยการขยายการสำรวจออกไป ด้วยการใช้
 ตัวอย่างเพิ่มขึ้น เป็นตัวอย่างข้อมูลที่เกยทำกันมาแต่ดั้งเดิมนั่นเอง

๒. สังคมศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์

นักวิทยาศาสตร์ทางสังคมหรือนักสังคมศาสตร์ต่างก็ยังไม่เห็นพ้องต้องกันทีเดียวนักว่า สังคมศาสตร์ควรจะเรียกได้ว่าเป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่ นักประวัติศาสตร์หลายคนยังพอใจที่จะคิดว่าวิชาของตนนั้นเป็นวิชาในหมวดมนุษยศาสตร์มากกว่าหมวดสังคมศาสตร์ นักรัฐศาสตร์บางคนพยายามที่จะชักชวนการทำวิชารัฐศาสตร์ให้เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยอ้างว่าวิชานี้เป็น ศิลปไมใช่เป็นวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์คืออะไรนั้น ตามความหมายที่เคยเข้าใจกันมาแต่ดั้งเดิม วิทยาศาสตร์ หมายถึงความรู้ที่ได้รับมาด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าหรือทดลอง ตามความเข้าใจของ กณธรรมาทิวไป หากวิชาใดมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการหากฎเกณฑ์ หลักทั่วไป และทฤษฎีต่าง ๆ แล้ว วิชานั้นย่อมจักเข้าอยู่ในหมวดวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ ถ้าพิจารณาจากความหมายของวิทยาศาสตร์ที่เข้าใจกันเช่นว่านี้ สาขาวิชาทั้งหลายของหมวดวิชาสังคมศาสตร์ย่อมจักเข้าเป็นวิทยาศาสตร์ได้ทั้งสิ้น เพราะว่าแต่ละสาขาวิชาในหมวดสังคมศาสตร์นั้น ต่างก็เสาะหาความรู้ที่เป็น ความรู้เฉพาะของสาขาวิชานั้น ๆ และต่างก็มีการค้นคว้าทดลอง และสร้างวิธีการต่าง ๆ ขึ้น เพื่อช่วยให้การสังเกตพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างดีและละเอียดละออยิ่งขึ้น

มนุษยศาสตร์ก็ออกกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ยิ่งขึ้น ประเด็นให้มนุษย์มีชีวิต สัมบูรณ์ โดยสอนให้มนุษย์รู้จักว่าอะไรควรและไม่ควรด้วยตนเอง มนุษยศาสตร์เป็นประเภทวิชา ที่ส่วนมากมักจะเกี่ยวกับตัวมนุษย์ผู้นั้นโดยตรง อาทิเช่น ภาษา วรรณคดี กวีนิพนธ์ ศิลป ปรัชญา ศาสนา จีวิทยา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สังคมศาสตร์ยังไม่มีความสามารถเท่าเทียมกับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติในการสร้างทฤษฎีที่จะนำมาใช้ไต่ผล ทั้งนี้อยู่ที่ข้อมูลที่น่านำมาใช้ในการหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ นั้นเอง วิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้นสามารถที่จะใช้การทดลองต่าง ๆ เพื่อไปทราบความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลที่ตามมา และสามารถที่จะทำการวิเคราะห์หรือทดลองซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง เพื่อให้ผลที่ยืนยันหรือสนับสนุนกัน ในด้านสังคมศาสตร์นั้นทำเช่นนี้ได้ยาก การทดลองแต่ละครั้งที่ทำกันอาจให้ผลแตกต่างกันไปได้ เพราะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับมนุษย์ ตัวเลขและข้อมูลที่ได้มาเพื่อการวิเคราะห์และวิจัยนั้นไม่ได้แสดงอะไรให้เราทราบได้เอง เราต้องอธิบายแปลความหมายของตัวเลขและข้อมูลเหล่านั้นตามแนวความคิดเห็นและตามสิ่งที่ยึดถือมาอ้างอิงไว้ ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ทางสังคมหรือวิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติก็ตาม ต้องมีการอธิบายแปลความหมายออกมาให้เข้าใจได้ ในทางสังคมศาสตร์นั้นยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกันอยู่ในเรื่องแนวความคิดเห็นและสิ่งยึดถือมาอ้างอิง อย่างไรก็ตาม การมีความคิดเห็นขัดแย้งกันเช่นนี้เอง ทำให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นได้ในวิชาสังคมศาสตร์ เพราะแนวความคิดเห็นและสิ่งที่ยึดถือมาอ้างอิงนี้ได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสมไต่ยิ่งขึ้น

เนื่องด้วยความยุ่งยากในการสร้างการทดลองดังกล่าวนี้ สังคมศาสตร์จึงต้องอาศัยการสังเกตของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นการสังเกตแต่ละครั้งนั้นเมื่อผ่านไปแล้ว ไม่สามารถจะกลับไปสังเกตซ้ำได้อีก เพราะปรากฏการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปเสียแล้ว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์จะไม่เกิดขึ้นซ้ำอีก และพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนก็ย่อมเปลี่ยนไปตามประสบการณ์ที่ไต่รับมาใหม่ การสังเกตพิจารณาในทางสังคมศาสตร์หลายเรื่องจึงต้องอาศัยวิธีการทางอ้อม เช่น นักประวัติศาสตร์เป็นต้น ต้องอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากบรรดาผู้ที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เอกสารต่าง ๆ ที่ได้มา อาจจะเป็นเสียง เกราะ ๆ และไม่ถูกต้อง เป็นจริงตรงกับเรื่องที่ต้องการโดยตรง นักสังคมวิทยาจึงต้องการศึกษาทัศนคติของผู้คนและพฤติกรรมที่ผู้คนเหล่านั้นมีต่อเหตุการณ์ใด ๆ จะต้องอาศัยสิ่งที่ผู้คนเหล่านั้นบอกเล่าแก่นักสังคมวิทยาผู้นั้น ทั้งที่เป็นการบอกเล่าโดยตรงหรือการเขียนให้ทราบ และจะต้องอาศัยสิ่งที่ไต่มาช่วยการสังเกตพฤติกรรมของผู้คนเหล่านั้น

อย่างไรก็ตาม สังคมศาสตร์นั้นยังขาดความแน่นอนในคำนิยามที่พิถีพิถัน และวิธีการที่จะนำมาใช้ในการทดสอบต่าง ๆ ซึ่ง เป็นลักษณะที่แตกต่างกับวิทยาการศาสตร์ทางธรรมชาติ กิจการทางวิชาการในหมวดวิชาสังคมศาสตร์นั้นยังมีความเข้าใจที่แตกต่ากันอยู่ ความยุ่งยากของนัก - สังคมศาสตร์อยู่ที่การรวบรวมความรู้ เพื่อให้ให้นำมาอธิบายและกล่าวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของคนเราได้ สิ่งที่ยังบกพร่องอยู่ในวิชาสังคมศาสตร์นั้น เป็นความยังไม่สมบูรณ์พร้อมของวิชาที่เท่านั้นเอง วิชานี้มีพัฒนาการมากอนข้างช้ามาก เหตุใดสังคมศาสตร์จึงมีทัศนคติที่ระมัดระวังมาก คำตอบที่ได้เหตุผลไว้ชัด ก็คือว่าคนเรานั้นจะยังไม่อาจเข้าใจตัวเองได้ก็ว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้นทำไมจึงเป็นอย่างนี้ จนกว่าจะได้เข้าใจเรื่องราวของจักรวาล อันมีธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเสียก่อน และคนเราจะยังไม่เข้าใจตัวเองได้จนกว่าจะรู้ว่าตัวนั้นเป็นส่วนหนึ่งของ หรือที่จริงแล้วเป็นส่วนร่วม อยู่ในจักรวาล ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ย่อมมีลักษณะเป็นไปอย่างกลมเกลียวทางวิทยาศาสตร์ เช่นใด คนเรานี้ก็ย่อมเป็นไปได้อย่างเดียวกันเช่นนั้น

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้มีข้อขัดแย้งกันในวิชาสังคมศาสตร์ ก็คือคนธรรมดาทั่วไป มักจะเข้าใจว่าสังคมศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งไกล ๆ ก็รู้ได้ เพราะได้มีประสบการณ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมนั้น ๆ ถ้าเป็นความนึกเห็นขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกันในวิชาวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ ผู้คนมักไม่เอาธุระกันเลย ปล่อยให้ให้นักวิทยาศาสตร์ เขาถกเถียงกันไป แต่พอเป็นปัญหาทางสังคมศาสตร์แล้ว คนธรรมดาสามัญทั่วไปเข้าใจว่าไกล ๆ ก็มี ความรู้ในเรื่องเหล่านั้น จึงเข้าร่วมแสดง ความนึกเห็นด้วย

๓. สาขาวิชาของสังคมศาสตร์

นักวิชาการหลายท่านมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันนักเกี่ยวกับการจำแนกสาขาวิชาของสังคมศาสตร์ ซีออดอร์สันได้อธิบายไว้ก่อนหน้าว่า "สังคมศาสตร์ประกอบด้วยสาขาวิชาทั้งหลายเหล่านี้ คือ สังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคม มานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และบางส่วนของภูมิศาสตร์ ส่วนประวัติศาสตร์นั้นอาจจะจัดเข้าอยู่ในหมวดสังคมศาสตร์ได้ แต่นักประวัติศาสตร์หลายท่านพอใจที่จะถือว่าประวัติศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของมนุษยศาสตร์"^๑ ซาครอดส์นี่จำแนกสาขาวิชาของสังคมศาสตร์ออกไปกว้างกว่านั้น โดยกล่าวไว้ว่า "รวมถึงสังคม-วิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม ภูมิศาสตร์สังคม การศึกษาเรื่องประชากร และจิตวิทยาสังคม นักสังคมศาสตร์จำนวนไม่น้อยถือว่าสาขาวิชาเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมศาสตร์ด้วย ได้แก่ มานุษยวิทยากายภาพ และจิตวิทยา รวมถึงประวัติศาสตร์นิพนธ์และโบราณคดี"^๒ ส่วนเซลิแกนส์ได้แบ่งสังคมศาสตร์ออกเป็นสองส่วน ก็ส่วนที่เป็นสังคมศาสตร์โดยแท้ รวมสาขาวิชาเหล่านี้เข้าด้วยกัน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ทัศนวิทยา และสังคมสงเคราะห์ อีกส่วนหนึ่งเป็นทั้งสังคมศาสตร์ รวมสาขาวิชาเหล่านี้เข้าด้วยกัน คือ ศิลปกรรม การศึกษา ปรัชญา และจิตวิทยา"^๓

^๑Theodorson, op. cit., p. 394.

^๒Zadroany, J.T., Dictionary of Social Science, p. 315.

^๓Seligmans, op. cit., pp. 3-7.

ตามที่อ้างถึงข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าการจำแนกสาขาวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศาสตร์นั้น ยังไม่เป็นความเห็นที่สอดคล้องกันในบรรดานักวิชาการทั้งหลาย ยิ่งไปกว่านั้นในบรรดาสาขาวิชาทั้งหลายของสังคมศาสตร์ ก็ยังมีขอบเขตที่ไม่แยกให้ เห็นว่าแตกต่างกันโดยชัดเจน สังคมวิทยาและมานุษยวิทยานั้นบางที่เรียกกันว่า "วิทยาศาสตร์ที่หลงเหลืออยู่" เพราะสาขาวิชาทั้งสองนี้ศึกษาปรากฏการณ์ ซึ่งดูเหมือนว่าจะอยู่ในขอบเขตของสาขาวิชาอื่น ๆ แต่ไม่เป็นที่ต้องการแล้วของสาขาวิชาเหล่านั้น เป็นต้นว่า การศึกษาซึ่งทำกันในระยะแรก ๆ เกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมในทางการเมืองของชนเหล่านั้น แทนที่จะเป็นงานของนักรัฐศาสตร์ กลับเป็นงานของนักสังคมวิทยา หรือในเรื่องการศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของผู้คนในสังคมก็เช่นนั้น ปล่อยให้ให้นักมานุษยวิทยาทำหน้าที่แทนนักเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรมนั้นคล้ายคลึงกันมาก ทั้งในด้านการทำความเข้าใจและความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า นักวิชาการสองพวกนี้จึงถือความแตกต่างกันตรงที่ว่านักสังคมวิทยาศึกษาสังคมมนุษย์ปัจจุบันนี้ ซึ่งผู้คนมีความเป็นอยู่ซับซ้อน ส่วนนักมานุษยวิทยาศึกษาคนทั่วไปในสถานวัฒนธรรมของสังคมมนุษย์ในระดับดั้งเดิม แต่การแบ่งแยกกันเช่นนี้ก็หมดไป ในเมื่อนักมานุษยวิทยาขยายการศึกษาของตนไปสู่ผู้คนที่มีความเป็นอยู่ในระดับซับซ้อนยิ่งขึ้น นักรัฐศาสตร์และนักเศรษฐศาสตร์ต่างก็ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและระบบเศรษฐกิจ แม้แต่รายวิชาทั้งหลายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่เป็นรายวิชาในสถานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ก็มีหลายรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งหลาย

ภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องความแตกต่างของภูมิภาคทั้งหลาย และเป็นการศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้ภูมิภาคนั้น ๆ มีสภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกับภูมิภาคอื่น ๆ นักภูมิศาสตร์อาจจะนำข้อมูลของวิชาประวัติศาสตร์มาใช้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าภูมิภาคหนึ่ง ๆ เปลี่ยนไปอย่างไรบ้างในระยะเวลาที่ผ่านไป การใช้ข้อมูลดังกล่าวนี้มีความมุ่งหมายโดยแท้จริง เพื่ออธิบายสภาพของภูมิภาคนั้น ๆ ไม่ใช่เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว นักภูมิศาสตร์อาจจะนำข้อมูลจากสาขาวิชาอื่น ๆ

เช่น มานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม หรือรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ หรือเศรษฐศาสตร์ แต่ด้วยความมุ่งหมายเพื่ออธิบายเอกลักษณ์ของภูมิภาค ไม่ใช่เพื่อนำมาบรรยายวัฒนธรรมของผู้คนในภูมิภาคนั้น ๆ หรือนำมาอธิบายระบบเศรษฐกิจหรือระบบการเมืองของภูมิภาคนั้น ๆ

จิตวิทยาเป็นการศึกษาเรื่องของพฤติกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ นักจิตวิทยาหาข้อมูลต่าง ๆ มาได้สองทาง ทางหนึ่งด้วยการสังเกตนิเวศวิทยาพฤติกรรมของคนหรือสัตว์ ที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่นักจิตวิทยากำหนดขึ้นไว้ นักจิตวิทยาจะคอยสังเกตพิจารณาและบันทึกการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระที่เกิดขึ้น เช่น แรงกดดันเลือด การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ หรืออื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ข้อมูลต่าง ๆ ที่นักจิตวิทยาได้มาอีกทางหนึ่งคือการซักถามความรู้สึกและความนึกคิดของผู้คนในสถานการณ์ต่าง ๆ นักจิตวิทยาสนใจเรื่องของบุคคลในค่านิยมพื้นฐานและการเรียนรู้ การผลักดันและการจูงใจ ระบบประสาทและการมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งเร้า ความหวังและความกลัว ความเชื่อแปลกและความคิดแปลกของจิตใจ นักจิตวิทยาทางด้านสังคมนั้นมุ่งความสนใจไปในด้านต่าง ๆ ของพฤติกรรมทางสังคมของคนเราที่จะสังเกตเห็นพฤติกรรมเหล่านั้นได้เมื่อผู้คนมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางสังคม คือการสังเกตพฤติกรรมโต้ตอบกัน นักจิตวิทยาสังคมจะรวบรวมสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนเรา และสร้างสมมุติฐานทดลองจนทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาอธิบายได้ต่อไป ในการศึกษาพฤติกรรมของคนเรากำลังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะอย่างเดียวกับสาขาวิชาสังคมวิทยาที่แตกต่างกันนั้นอยู่ที่ว่า จิตวิทยาเป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในฐานะเอกัตบุคคล ส่วนสังคมวิทยามุ่งไปในด้านการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มคนที่เป็นส่วนของสังคม นักจิตวิทยาสนใจในก้านพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นส่วนของกลุ่มคน สังคมวิทยาสนใจในก้านโครงสร้างของสังคมซึ่งทำให้ผู้คนมีพฤติกรรมไปได้อย่างนั้น ดังนั้นการกำหนดขอบเขตของสาขาวิชาทั้งสองนี้ ก็คือจิตวิทยาและสังคมวิทยา จึงเป็นไปได้อย่าง

ทั้ง ๆ ที่มีอะไรหลายสิ่งหลายอย่างคล้ายคลึงกัน สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาก็ยังมีความแตกต่างกันในด้านการปฏิบัติ มานุษยวิทยาเป็นการศึกษามนุษย์ในแง่รูปร่างและการอยู่ร่วมกัน นักมานุษยวิทยาศึกษาสังคมมนุษย์โดยส่วนรวม ศึกษาสถาบันทั้งที่ตายในสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจหรือทางการเมือง และไม่พยายามสร้างทฤษฎีทางเศรษฐกิจหรือทฤษฎีทางการเมือง เพื่อนำมาอธิบายกลุ่มคนที่ตนทำการศึกษากันอยู่ นักมานุษยวิทยายังพยายามศึกษาให้เข้าใจถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของผู้คนในสังคมนั้น ๆ สังคมวิทยาเป็นการศึกษาสังคมมนุษย์เช่นเดียวกัน เป็นการศึกษารื่องการจักรระเบียบทางสังคม และอิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล อย่างไรก็ตาม นักสังคมวิทยาจะพยายามมุ่งศึกษาเฉพาะสถาบันพวกใดพวกหนึ่ง หรือลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยเฉพาะของสังคมมนุษย์ มากกว่าการศึกษาเพื่อให้เห็นใจสังคมมนุษย์โดยส่วนรวมทั่ว ๆ ไป ยิ่งไปกว่านั้น นักสังคมวิทยาส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาสังคมอุตสาหกรรม ที่ผู้คนมีความเป็นอยู่ในระดับซับซ้อน หรือศึกษาสังคมมนุษย์ที่ตนเป็นส่วนหนึ่งร่วมอยู่ด้วย นักมานุษยวิทยามีแนวโน้มที่จะศึกษาพฤติกรรมอันเป็นปทัสถานทางสังคม หรือพฤติกรรมที่เป็นสิ่งมุ่งหวังให้ปฏิบัติ ส่วนนักสังคมวิทยานั้นมีแนวโน้มที่จะศึกษาเรื่องที่คุณคนมีพฤติกรรมแตกต่างกันไป ทั้งในลักษณะที่สอดคล้องและในลักษณะที่เป็นฝ่าฝืนปทัสถานทางสังคม

รัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์มีขอบเขตจำกัดมากกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ ในหมวดสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ต่างก็พุ่งเป้าไปในด้านใดด้านหนึ่งของระบบสังคมที่มีขอบเขตกว้าง-ขวาง นักรัฐศาสตร์ศึกษาระบบการเมือง นักรัฐศาสตร์จะให้ความสนใจต่อปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับอำนาจและการใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมือง ทั้งนี้จึงต้องอาศัยข้อมูลหรือความรู้ต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของสังคมมนุษย์ที่นักรัฐศาสตร์ทำการศึกษากันแล้ว แต่ความสนใจนั้นมิได้มุ่งไปทางเดียวกับนักเศรษฐศาสตร์หรือนักสังคมวิทยา นักรัฐศาสตร์อาจจะศึกษาเรื่องการใช้อำนาจนิติบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายประมวลรับฎาการ แต่นักรัฐศาสตร์จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับหลักเศรษฐศาสตร์ เรื่องระบบภาษีอากร หรืออิทธิพลของกฎหมายนี้ที่จะมีต่อระบบเศรษฐกิจ นัก

รัฐศาสตร์อาจจะศึกษาอิทธิพลของกรอบกว้างที่มีต่อทัศนคติทางการเมืองของบุคคล แต่จะไม่ศึกษากรอบกว้างในลักษณะที่เป็นสถาบัน หรือศึกษาวิธีการที่กรอบกว้างสร้างทัศนคติขึ้นแก่สมาชิกอย่างไร นักรัฐศาสตร์อาจจะศึกษาถึงภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองหรือภาวะเศรษฐกิจทรุดโทรมที่มีต่อการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งและก่อรัฐสภา และจะไขถึงสาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปเป็นวัฏจักร

เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านการผลิต การบริโภค และการแลกเปลี่ยนข้าวของและบริการต่าง ๆ พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นแบบเป็นแผน เป็นระบบย่อย ๆ ในระบบสังคมส่วนใหญ่ ความสนใจของนักเศรษฐศาสตร์มุ่งไปในด้านวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการผลิตข้าวของและบริการต่าง ๆ และการแบ่งสรรปันส่วนข้าวของและบริการที่ผลิตได้ไปสู่ผู้นิยมบริโภค ถึงกระนั้นก็ตาม เมื่อไม่นานมานี้ นักเศรษฐศาสตร์หันไปสนใจเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของผู้คนมากยิ่งขึ้น หันไปสนใจการเปรียบเทียบระบบเศรษฐกิจของประเทศทั้งหลาย นักเศรษฐศาสตร์ปล่อยให้การศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจของสังคมมนุษย์ที่อยู่ในระดับดั้งเดิมเป็นหลักสำคัญของนักมานุษยวิทยา

นักสังคมศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มีความแตกต่างกันที่มีปัญหาที่ถามมากกว่าปรากฏการณ์ทั่วไป ๆ ไปที่นำมาศึกษากันว่า ทุกสาขาอาจจะสนใจเรื่องการแก้ไขภาวะยุ่งยากที่เกิดขึ้นแก่คนงาน เช่น การนัดกันหยุดงาน เป็นต้น แต่ปัญหาที่ถามนั้นไม่เหมือนกัน นักเศรษฐศาสตร์อาจจะถามว่า "การหยุดงานครั้งนี้นี้จะมีผลกระทบกระเทือนต่อการผลิต กระจายกำไรของคนงาน และต่อการบริโภคอย่างไรบ้าง" นักรัฐศาสตร์อาจจะถามว่า "การหยุดงานครั้งนี้นี้จะมีผลกระทบกระเทือนต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ก่อรัฐสภา และต่อการใช้จ่ายอำนาจของรัฐบาลอย่างไรบ้าง" ส่วนนักสังคมวิทยานั้นอาจจะสืบสวนกันคว้าไปในด้านที่ว่าสหภาพแรงงานสร้างขวัญให้เกิดขึ้นแก่คนงานได้อย่างไร จึงพากันหยุดงานได้ หรือศึกษากันคว้าในด้านการควบคุมทางสังคม ที่จะทำให้นักงานเข้าปฏิบัติต่อไปได้ นักมานุษยวิทยานั้นอาจจะศึกษาไปในลักษณะที่ว่า การหยุดงาน

เป็นตัวอย่างของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริง หรือเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรืออาจจะศึกษาในเรื่องความแตกต่างกันระหว่างคุณธรรมของนายจ้างและคุณธรรมของลูกจ้าง นักภูมิศาสตร์อาจจะศึกษามุ่งไปในลักษณะที่ว่า การหยุดงานนั้นจะมีผลกระทบต่อภารกิจของภูมิภาคที่มีการหยุดงานนั้น หรือมีผลต่อการใช้ที่ดินอย่างไรบ้าง หากว่าการหยุดงานนั้นจะเป็นเหตุให้มีการย้ายอุตสาหกรรมไปตั้งในบริเวณอื่น

บทที่สาม

การสอนสังคมศาสตร์ เป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปและเป็นวิชาชีพ

การสอนวิชาสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษานั้น โดยปกติจะจัดสอนเป็นสองระยะ ระยะแรกจัดให้เรียนในระดับชั้นต้นของหลักสูตร คือจัดให้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดคณิตศาสตร์ หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดมนุษยศาสตร์ และหมวดสังคมศาสตร์ ระยะที่สองจัดให้เรียนในระดับสูงขึ้นไปของหลักสูตร โดยจัดให้เรียนเป็นวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์ เพื่อออกไปประกอบการทำงานได้ตามสาขาวิชานั้น ๆ โดยตรง อย่างไรก็ตาม หลักสูตรของสถานศึกษาบางแห่งอาจจะไม่แบ่งเป็นสองระยะดังกล่าว แต่จัดให้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปพร้อม ๆ กับวิชาชีพอย่างนี้ก็มี

๑. การสอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป

๑.๑ ความหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป

วิชาพื้นฐานทั่วไปคือวิชาสามัญที่บุคคลทั้งหลายควรจะได้อ่านเป็นพื้นฐานสำหรับความเจริญแห่งตน แตกต่างกับวิชาชีพซึ่งมีไว้เพื่อประกอบอาชีพ นักการศึกษามหาวิทยาลัยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปหรือวิชาสามัญไว้ต่าง ๆ กับ อาคิ เช่น สภาการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกาได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า วิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นวิชาที่เป็นสมบัติประจำตัว อันบุคคลที่ถือว่าได้รับการศึกษาจะพึงมี ในฐานที่เป็นเอกลักษณ์บุคคลและเป็นพลเมืองของสังคม - ประชาธิปไตย^๑ คณะกรรมการของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมีความเห็นเรื่องกันว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป

^๑American Council on Education, in Lovinger, W.C., General Education in Teachers Colleges, p. 38.

ควรจะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเล่าเรียนทั้งสิ้นของผู้เรียน ซึ่งถือเอาว่าการที่เขามีชีวิตอยู่นั้น เขาจำต้องเป็นผู้ที่รู้จักรับผิดชอบในฐานะที่เป็นมนุษย์และเป็นพลเมืองของชาติ^๑ ฮัทชินส์เป็นอีกผู้หนึ่งที่ให้ความหมายของการใ้การศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปหรือวิชาสามัญว่าเป็นการศึกษาชนิดหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนจำต้องมี ไม่ว่าผู้นั้นจะได้เรียนหนังสือหรือไม่เรียนก็ตาม วิชาพื้นฐานทั่วไปนั้นยิ่งให้ไกลมากและกว้างขวางยิ่งขึ้นเพียงใด ก็นับได้ว่าเป็นการปลูกฝังคุณงามความดีของมนุษย์มากขึ้นเพียงนั้น^๒

เพื่อถก กุสุมา ณ ออยุธยา ได้สรุปความเห็นในก้านวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปหรือสามัญศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

- ๑) ต้องมีไว้เป็นทุนหรือสมบัติประจำตัวของมนุษย์ในเมื่อโลกเชื่อว่า เป็นผู้มีการศึกษา
- ๒) สมบัติอันนี้จะทำให้มนุษย์มีชีวิตสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในทางต่าง ๆ
- ๓) สมบัติอันนี้มีไว้ในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์บุคคล
- ๔) สมบัติอันนี้มีไว้ในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของชาติบ้านเมือง หรือเป็นพลเมืองของประเทศ^๓

^๑Harvard Committee, in Ibid., p. 7.

^๒Hutchins, in Ibid., p. 7.

^๓เพื่อถก กุสุมา ณ ออยุธยา สามัญศึกษาสำคัญอย่างไร หน้า ๑๘

๑.๒ เนื้อหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป

สเตรทไมร์และลินด์ซีย์ให้ความเห็นไว้ว่า วิชาพื้นฐานทั่วไปควรช่วยให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศต่อไปทุกคน ไม่ว่าอาชีพใด ใฝ่มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่จำเป็น สำหรับชีวิตที่สมบูรณ์ แล้วก็นำมาซึ่งในความเป็นประชาธิปไตยด้วย เพื่อที่จะได้สิ่งทั้งสาม นี้ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ศึกษาหมวดวิชาต่าง ๆ ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์กายภาพ นอกจากนั้นยังต้องศึกษาเครื่องมือในการสื่อความนึกต่าง ๆ เช่น ภาษา และผู้นั้นต้องมีสุขภาพทางกายและจิตสมบูรณ์ด้วย^๑

วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้กำหนดประเภทวิชาไว้ในหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิตว่า ได้แก่วิชาพื้นฐานทั่วไป (หรือที่เรียกว่าวิชาสามัญทั่วไป) ประเภทศิลปศาสตร์ต่าง ๆ อันเป็น พื้นฐานซึ่งบุคคลจะต้องเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมวิทยา ภาษาต่างประเทศ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ตามปกติเรียนเหมือนกันหมดในทุกสาขาวิชา^๒

เนื้อหาของวิชาพื้นฐานทั่วไปย่อมประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาเหล่านี้ คือ หมวดวิชามนุษยศาสตร์ หมวดวิชาสังคมศาสตร์ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ และหมวดวิชาคณิตศาสตร์ แต่ละเน้นหนักไปทางใดนั้นย่อมแล้วแต่ความมุ่งหมาย โดยเฉพาะของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

^๑ Stratemeyer, F.B., and Margaret Lindsey, *Working With Student Teachers*, p. 98.

^๒ วิทยาลัยวิชาการศึกษา หลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๐๘

๒. การสอนเป็นวิชาชีพ

๒.๑ ความหมายของวิชาชีพ

ในการประกอบอาชีพของคนเรานั้นย่อมต้องได้รับการศึกษาเล่าเรียนหรือได้รับการฝึกฝนอบรมมาเป็นพื้นฐานก่อน จึงจะทำได้ดี งานบางอย่างมีผู้ทำให้ดูเป็นตัวอย่างเพียงครั้งเดียวหรือสองสามครั้งก็ทำได้ งานบางอย่างต้องการพื้นฐานทางการศึกษาในระดับสูงและการฝึกฝนอบรมเป็นระยะเวลานานพอสมควร จึงจะทำได้ดี งานที่เป็นวิชาชีพมักอยู่ในประเภทหลัง ซาครอสส์นี้ ได้ให้ความหมายของวิชาชีพไว้ว่าหมายถึงอาชีพใด ๆ ซึ่งต้องการทั้งความรู้ที่ได้รับการศึกษาและการฝึกฝนอบรมอย่างกว้างขวาง เป็นการเตรียมตัวบุคคลที่จะประกอบกิจการในด้านการให้บริการ การสอน การบริหาร แก่ผู้ที่ต้องการ และเป็นความต้องการทางด้านวิชาการหรือเทคนิคในระดับสูง^๑ เฮฟวิกเฮิสต์และนิวการ์เตนได้อธิบายความหมายของวิชาชีพไว้ค่อนข้างละเอียดพอสมควร โดยวางหลักเกณฑ์สำหรับกำหนดวิชาชีพไว้ ๔ ประการ ดังนี้

- ๑) วิชาชีพใดก็ตามที่จะจัดว่าเป็นวิชาชีพนั้นจะต้องเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะและความสามารถทางปัญญาในระดับสูง
- ๒) จะต้องมีองค์การศึกษาเล่าเรียนมาอย่างกว้างขวางและเป็นการศึกษาเล่าเรียนที่จัดทำกันเป็นแบบเป็นแผน
- ๓) อาชีพนั้นมีสาระสำคัญเบื้องต้นคือการให้บริการหรือการให้คำแนะนำ ซึ่งได้รับการธรรมเนียมหรือค่านิยมมาเป็นสิ่งตอบแทน ไม่ใช่เป็นดังเช่นการขายสินค้าเพื่อหวังผลกำไร
- ๔) งานที่ทำเป็นอาชีพนั้นมีประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมาว่า ทำเพื่อเกียรติของบุคคลอาชีพเดียวกัน และจะพากันต่อต้านการทำเพื่อเป็นการค้า^๒

^๑Zadrozny, op. cit., p. 265.

^๒Havighurst, R.J., and B.L. Neugarten, Society and Education, pp. 429-430.

ตามข้อความที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าวิชาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องการความรู้ความสามารถในระดับสูงกว่าธรรมดา เพื่อให้ผู้ใช้วิชาชีพนั้น ๆ นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและแก่ผู้มาขอรับบริการของตน การได้รับการศึกษาเล่าเรียนและฝึกฝนอบรมมาโดยเฉพาะ จะทำให้เกิดความรักพวกพ้องในอาชีพเดียวกัน และปีแนวมุ่งไปในทางที่จะสร้างแบบแผนพฤติกรรมและแนวทางสำหรับยึดถือเป็นแบบอย่างของพวกตนโดยเฉพาะ ดังเช่นอาชีพแพทย์ อาชีพทนายความ และอาชีพครู เป็นต้น ในทางสังคมศาสตร์นั้น ผู้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนและการฝึกฝนอบรมมาจนถึงขั้นระดับปริญญา ย่อมสามารถออกไปประกอบอาชีพและใช้วิชาชีพของตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและแก่ผู้ที่ต้องการบริการได้ เป็นต้นว่านักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักการปกครอง นักสังคมสงเคราะห์ และ นักบัญชี

๒.๒ สาขาวิชาต่าง ๆ ที่สอนเป็นวิชาชีพ

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้จัดให้มีการสำรวจเรื่องการสอนสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาในประเทศต่าง ๆ รวม ๕ ประเทศ ได้แก่ประเทศเหล่านี้คือ เซโกสโลวะเกีย ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จีนเกีย ญี่ปุ่น สวีเดน สหภาพโซเวียต สหราชอาณาจักร และ สหรัฐอเมริกา ในการสำรวจดังกล่าวนี้ได้จำกัดขอบเขตของสังคมศาสตร์ไว้ โดยให้ครอบคลุมเฉพาะสาขาวิชาเหล่านี้ ได้แก่ มานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ (เศรษฐกิจและมนุษย์) ประวัติศาสตร์ กฎหมาย รัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จิตวิทยา รัฐประศาสนศาสตร์ และ สังคมวิทยา^๑

^๑ Gould, J., The Teaching of the Social Science in Higher Technical Education, p. 10.

ผลของการสำรวจเรื่องการสอนสังคมศาสตร์กึ่งกลางข้างต้น มีสรุปไว้ในรายงาน
ดังต่อไปนี้

รายงานของประเทศทั้งหลายแสดงให้เห็นได้ว่าได้ถือการสอนรายวิชาในทาง
กฎหมายและทางเศรษฐศาสตร์มากกว่าในทางอื่น (ในทางเศรษฐศาสตร์นั้นรวม
ทั้งการบัญชีและการบริหารงานอุตสาหกรรมด้วย) ในบรรดาประเทศที่ได้รับการ
สำรวจทั้งหมด สังคมวิทยาและจิตวิทยามีการสอนน้อยกว่าวิชากฎหมายและวิชา
เศรษฐศาสตร์ มีพิเศษอยู่เฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ซึ่งมีการสอนวิชา
ประวัติศาสตร์กันมาก แทนการสอนวิชากฎหมายถึงเท่าที่สอนกันในประเทศอื่น ๆ
วิชาเศรษฐศาสตร์นั้นก็เป็นที่นิยมกันมากในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งวิชาเหล่านี้
ก็คือ สังคมวิทยา จิตวิทยา และรัฐศาสตร์ พิจารณาโดยทั่ว ๆ ไปตามรายงาน
ของประเทศทั้งหลาย จะเห็นได้ว่าการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับด้านพฤติกรรมศาสตร์
ยังเป็นที่แพร่หลายกันน้อยกว่าวิชาที่ให้ความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและด้านกฎหมาย
เพื่อนำไปใช้ในสาขาวิศวกรรมแขนงใดแขนงหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การสอนวิชา
กฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้างโรงงาน ซึ่งเป็นรายวิชาที่สำคัญของหลักสูตรวิศวกรรม-
ศาสตร์ของสวีเดนและญี่ปุ่น ประวัติศาสตร์ซึ่งบางทีอาจจะจัดอยู่ในหมวดมนุษยศาสตร์
มีสอนกันเป็นส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต เซโกสโลวะเกีย
และอินเดียน

ข้อสรุปในรายงานขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
กึ่งกลางข้างต้นนี้ ให้ความกระจ่างในเรื่องการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์ ที่สอน
เป็นวิชาชีพ ได้ชัดเจนแล้ว ไม่จำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมอีก

บทที่สี่

การสอนสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ก่อนที่จะพิจารณาเรื่อง การสอนสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ขอจำกัดขอบเขตของการพิจารณาไว้ โดยถือว่า รายวิชาทั้งหลายของสาขาวิชาเหล่านี้เท่านั้นที่รวมอยู่ในหมวดวิชาใหญ่ที่เรียกว่าสังคมศาสตร์ ได้แก่ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ (ยกเว้นภูมิศาสตร์กายภาพ) ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และ จิตวิทยา ซึ่งเป็นไปตามที่ระบุไว้ในสารานุกรมระหว่างประเทศ^๑ ขอบเขตดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับขอบเขตของสังคมศาสตร์ ซึ่งกำหนดไว้ในรายงานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งอ้างถึงข้างต้นของรายงานนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ที่นำมาพิจารณาในการศึกษากันครั้งนี้ ได้มาจากเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่หรือพิมพ์ขึ้นไว้เป็นคู่มือการสอน ของมหาวิทยาลัยทั้งหลายในประเทศไทย และเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเปิดสอนในระบอบปริญญาตรี สาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขาในหมวดวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐนี้ นำมาพิจารณาในการศึกษากันครั้งนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากร และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยอื่นนอกนั้นไม่ได้เปิดสอนในระบอบปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์หรือสาขาหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์

^๑Sills, D.L., editor, International Encyclopedia of the Social Sciences, p. xxii.

บางแห่งมีโครงการจะเตรียมการเปิดสอนไว้แล้ว แต่ยังไม่ถึงระยะเวลาที่จะเปิดสอนได้ จึงไม่นำข้อมูลของมหาวิทยาลัยนั้นมาพิจารณา เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น อนึ่งการศึกษากันกว่านี้จำกัดขอบเขตไว้เพียงระดับปริญญาตรีเท่านั้น สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ มีแต่การสอนวิชาสังคมศาสตร์ในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี จึงไม่ให้นำมาพิจารณาประกอบด้วย

การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการสอนสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐเหล่านี้ จะแยกพิจารณาเป็นสองเรื่อง คือ การสอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปเรื่องหนึ่ง และการสอนเป็นวิชาชีพอีกเรื่องหนึ่ง

๑. การสอนสังคมศาสตร์เป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป

๑.๑ ส่วนสัดของการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป

ส่วนสัดของการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปที่จัดให้มีในมหาวิทยาลัยของรัฐนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดส่วนสัดของวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ไม่เหมือนกัน ในขั้นต้นนี้จะได้พิจารณาเรื่องส่วนสัดที่วางไว้ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ขึ้นต่อไปจึงจะได้พิจารณาเปรียบเทียบและสรุปเป็นส่วนรวม

การสอนสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งนั้น ที่เปิดสอนแยกเป็นคณะต่าง ๆ ก็มี โดยให้แต่ละคณะเปิดสอนแต่ละสาขาวิชาหรือหลายสาขาวิชา เช่น คณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ เป็นต้น ที่เปิดสอนรวมกับหลาย ๆ สาขาวิชาเป็นคณะเดียวกันก็มี เช่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยบางแห่งที่ให้ปริญญาตรีในทางสังคมศาสตร์ โดยเปิดสอนในคณะอื่นที่มีใช้ คณะสังคมศาสตร์หรือคณะที่เป็นสาขาของสังคมศาสตร์ เช่น คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และของมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศิลปศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปเพื่อนำมาเทียบกันกว่าครั้งนี้ จะ
ได้พิจารณาแยกเป็น ๒ พวก คือข้อมูลจากคณะต่าง ๆ ที่แยกออกไปไว้มีสาขาของวิชาสังคมศาสตร์
พวกหนึ่ง ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ หรือคณะเศรษฐศาสตร์ หรือคณะนิติศาสตร์ พวกหนึ่ง ข้อมูลจาก
คณะที่เปิดสอนหลาย ๆ สาขาวิชารวมกัน คือคณะสังคมศาสตร์ หรือคณะอักษรศาสตร์ หรือคณะ -
มนุษยศาสตร์ อีกพวกหนึ่ง ข้อมูลพวกแรกนั้นแต่ละมหาวิทยาลัยจะนำมาพิจารณาเพียงไม่กี่สาขา
วิชาที่เห็นว่ามีลักษณะแตกต่างกัน สาขาวิชาที่คล้ายคลึงกันหรือเป็นพวกเดียวกัน เช่น เศรษฐศาสตร์
พาณิชยศาสตร์ และการบริหารธุรกิจ จะถือว่าเป็นสาขาวิชาเกี่ยวกับ เมื่อมาพิจารณาเพียงสาขา
วิชาเดียว ข้อมูลพวกที่สองคือข้อมูลจากคณะที่เปิดสอนหลาย ๆ สาขาวิชารวมกันนั้น จะนำมา
พิจารณาทั้งหมดของทุกคณะในมหาวิทยาลัยทั้งหลาย เอาที่จะรวบรวมได้

๑.๑.๑ การสอนแยกเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ

ส่วนสำคัญของ การสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในมหาวิทยาลัยทั้งหลาย ที่มีการสอนสังคมศาสตร์แยก
เป็นหลายคณะ แต่ละคณะสอนสาขาวิชาหนึ่งหรือหลายสาขาวิชา แสดงให้เห็นได้ในตารางในหน้าถัด
ไป

ตาราง ๑ ส่วนลึกของวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งสอนสาขาวิชา
ต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์ แยกเป็นหลายคณะ

สถานศึกษา	จำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนทั้งหมด	จำนวนหน่วยกิตวิชาพื้นฐานทั่วไป
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๑๔๗	๓๗ - ๔๐
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๑๔๐ - ๑๔๗	๓๖
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๑)	๑๔๓ - ๑๔๕	๓๖ - ๖๖ (๒)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๑๔๘ - ๑๔๗	๓๑ - ๓๓

หมายเหตุ (๑) บางคณะไม่ได้ระบุจำนวนหน่วยกิต แต่กำหนดเป็นจำนวนชั่วโมงที่จะต้องเรียนของแต่ละปี เพื่อเทียบอัตราส่วน ๑ ชั่วโมงต่อ ๑ หน่วยกิตก็จะได้ว่าเลขตามนี้

(๒) บางคณะกำหนดไว้ ๓๖ ชั่วโมง จึงให้เรียนนี้เกี่ยว บางคณะกำหนดไว้ ๖๖ ชั่วโมง จึงต้องเรียนสองปี

ข้อมูลในตาราง ๑ จะเห็นได้ว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปในมหาวิทยาลัยซึ่งสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์แยกเป็นหลายคณะนั้น มีจำนวนหน่วยกิตหรือจำนวนชั่วโมงเรียนไม่แตกต่างกัน คือประมาณร้อยละ ๒๕ ของจำนวนหน่วยกิตหรือจำนวนชั่วโมงที่จะต้องเรียนทั้งหมดตามหลักสูตรปริญญาตรี คือสี่ปี จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวนี้ มีข้อสังเกตไว้ว่า การสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปนั้นจักทำกันสองวิธี คือวิธีหนึ่งจักให้ผู้เรียนเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปในปีแรก ในปีต่อไปจักให้เรียนวิชาชีพโดยตรง อีกวิธีหนึ่งจักให้เรียนกุกตลอดไปกับวิชาพื้นฐานโดยเฉพาะและวิชาชีพทุกปีจนจบหลักสูตร วิธีที่สองนั้นเมื่อแยกจำนวนหน่วยกิตหรือจำนวนชั่วโมงเรียนของวิชาที่เป็น

พื้นฐานทั่วไปออกมาแล้ว จำนวนหน่วยกิตหรือจำนวนชั่วโมงเรียนก็ตกอยู่ในส่วนลึกเท่ากับวิธีที่
หนึ่ง

๑.๑.๒ การสอนหลายสาขาวิชารวมอยู่ในคณะเดียว

ส่วนลึกของการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปในมหาวิทยาลัย ที่มีการให้ปริญญาตรีในสาขาวิชา
ต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ โดยเปิดสอนรวมอยู่ในคณะเดียว ได้แก่ คณะอักษรศาสตร์และวิทยา-
ศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์ของมหาวิทาลัย
รามคำแหง คณะอักษรศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร และคณะอักษรศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นในการวางต่อไปนี้

ตาราง ๒ ส่วนลึกของวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งสอนสาขาวิชา
ต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์ รวมอยู่ในคณะเดียว

สถานศึกษา	จำนวนหน่วยกิตที่วางเรียน ทั้งหมด	จำนวนหน่วยกิต วิชาพื้นฐานทั่วไป
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๑๔๕	๓๓ - ๔๐
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๑๓๖ - ๑๓๘	๓๖
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๑๔๔	๖๓ - ๖๕
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๑๔๕	๖๑
มหาวิทยาลัยศิลปากร	๑๔๐	๓๘
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๑๔๓	๔๐

ตาราง ๒ แสดงส่วนลึกของวิชาพื้นฐานทั่วไปในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งจัดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์ รวมอยู่ในคณะเดียว จะเห็นได้ว่ามีส่วนลึกไม่แตกต่างกับตาราง ๑ ประมาณร้อยละ ๒๕ ของจำนวนหน่วยกิตที่จะต้องเรียนทั้งหมดหลักสูตรสี่ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยรามคำแหง เท่านั้นที่มีอัตราเกณฑ์สูง คือสูงกว่าร้อยละ ๔๐ ของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมด การที่มหาวิทยาลัยของรัฐทั้งสองแห่งจัดให้มีการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในอัตราเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมดที่ต้องเรียนนั้น ได้รวมวิชาพื้นฐานโดยเฉพาะ (ที่จะต้องเรียนสาขาหนึ่งสาขาใดทางสังคมศาสตร์ต่อไป เข้าไว้ในวิชาพื้นฐานทั่วไปด้วย จึงทำให้เห็นว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปมีอัตราเกณฑ์สูงกว่ามหาวิทยาลัยแห่งอื่น ๆ แต่เมื่อแยกวิชาพื้นฐานโดยเฉพาะออกมาแล้ว วิชาพื้นฐานทั่วไปที่เหลืออยู่ก็จะมีส่วนลึกแทบจะไม่แตกต่างกับสถานศึกษาอื่น ๆ

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่าการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์รวมอยู่ในคณะเดียวของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือคณะศิลปศาสตร์ การสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปกำหนดให้เรียนให้ครบภายในสองปี ไม่ใช่จัดสอนภายในหนึ่งปีดัง เช่นการสอนสาขาวิชาของสังคมศาสตร์แยกเป็นคณะต่าง ๆ หลายคณะ การจัดสอนโดยกำหนดให้เรียนให้ครบ ๓๖ หน่วยกิตภายใน ๒ ปีนั้นหมายถึงว่าภายในระยะสองปีแรกของหลักสูตรปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดสอนวิชาพื้นฐานโดยเฉพาะถูกลดกันไปกับวิชาพื้นฐานทั่วไป

๑.๒ ส่วนหลักของการเรียนวิชาสังคมศาสตร์ในวิชาพื้นฐานทั่วไป

เมื่อได้ทราบส่วนหลักของวิชาพื้นฐานทั่วไปตามหลักสูตรปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยของรัฐที่นำมาพิจารณาแล้ว ก็น่าจะทราบต่อไปว่าในบรรดาวิชาพื้นฐานทั่วไปนี้ วิชาสังคมศาสตร์มีส่วนอยู่กี่มากน้อย จากข้อมูลที่รวบรวมได้พอจะแสดงส่วนหลักของการเรียนวิชาสังคมศาสตร์ในวิชาพื้นฐานทั่วไปได้ โดยแยกเป็นสองพวกทำนองเดียวกับวิชาพื้นฐานทั่วไปที่พิจารณามาแล้วตอนต้น ก็คือพวกหนึ่งได้แก่วิชาที่สอนเป็นพื้นฐานทั่วไปในคณะต่าง ๆ ที่แยกออกไปเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์ และอีกพวกหนึ่งได้แก่วิชาที่สอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปในคณะที่เปิดสอนหลายสาขาวิชารวมกัน^๑

ส่วนหลักของวิชาสังคมศาสตร์ในวิชาพื้นฐานทั่วไป ที่เปิดสอนแยกสาขาวิชาในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยของรัฐแต่ละแห่ง แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

^๑ วิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศาสตร์ที่เปิดสอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป ได้นำมาแสดงไว้แล้วในภาคผนวก

ตาราง ๓ ส่วนลึกของวิชาสังคมศาสตร์ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์แยกเป็นหลายคณะ

สถานศึกษา	จำนวนหน่วยกิตทั้งหมด ของวิชาพื้นฐานทั่วไป	จำนวนหน่วยกิต ที่เป็นวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๓๗ - ๔๐	๑๓ - ๑๕
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๓๖	๖
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๓๖ - ๖๖	๘ - ๑๘
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๓๑ - ๓๓	๑๒ - ๑๕

ส่วนลึกของวิชาสังคมศาสตร์ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์แยกเป็นหลายคณะ ตามที่แสดงไว้ในตาราง ๓ จะเห็นได้ว่ามีแตกต่างกันอยู่มากในบรรดามหาวิทยาลัยทั้งหลาย คณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดสอนวิชาสังคมศาสตร์เป็นส่วนลึกประมาณ ๑ ต่อ ๖ ของหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นกำหนดส่วนลึกไม่เท่ากัน บางคณะจัดสอนเป็นส่วนลึกประมาณ ๑ ต่อ ๔ และบางคณะจัดสอนเป็นส่วนลึกซึ่งลดลงเหลือประมาณ ๑ ต่อ ๕ ส่วนมหาวิทยาลัยรามคำแหงมี ส่วนลึกของ วิชาสังคมศาสตร์ที่จัดสอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปมีอัตราค่อนข้างสูง คือเกือบครึ่งหนึ่งของ วิชาพื้นฐานทั่วไป

ส่วนลึกของวิชาสังคมศาสตร์ในวิชาพื้นฐานทั่วไปคณะเดียวกันที่เฝ้าสอนหลายสาขาวิชาทาง
 กำนสังคมศาสตร์ แสดงไว้ในตารางข้างล่างนี้

ตาราง ๔ ส่วนลึกของวิชาสังคมศาสตร์ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย
 ของรัฐ ซึ่งสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์รวมอยู่ในคณะเดียวกัน

สถานศึกษา	จำนวนหน่วยกิตทั้งหมด ของวิชาพื้นฐานทั่วไป	จำนวนหน่วยกิต ที่เป็นวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	๓๓ - ๔๐	๘
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๓๖	๖
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๒๓ - ๒๘	๑๘ - ๓๖
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๒๑	๒๑
มหาวิทยาลัยศิลปากร	๓๓ - ๓๘	๕ - ๑๘
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๔๐	๘

ข้อมูลในตารางข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งจัดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ
 ทางกำนสังคมศาสตร์ รวมอยู่ในคณะเดียวกันนั้น มีส่วนลึกของวิชาสังคมศาสตร์ก่อวิชาพื้นฐานทั่วไป
 แตกต่างกันในบรรดามหาวิทยาลัยทั้งหลาย เช่นเกี่ยวกับการสอนแยกเป็นหลายคณะ ก็มีส่วนลึก
 ประมาณ ๑ ต่อ ๓ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง) ประมาณ ๑ ต่อ ๔ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ
 มหาวิทยาลัยศิลปากร) ประมาณ ๑ ต่อ ๕ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษตร
 ศาสตร์) ประมาณ ๑ ต่อ ๖ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

๒. การสอนสังคมศาสตร์เป็นวิชาชีพ

การสอนสังคมศาสตร์เป็นวิชาชีพในมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย หมายถึงการจักสอนถึงระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์ ข้อมูลที่นำมาพิจารณาในการศึกษารังนี้ จำกัถวเขตตามที่ระบุไว้แล้วข้างต้น ก็หมายถึงสาขาวิชาเหล่านี้เท่านั้นที่เรียกว่าสังคมศาสตร์ ได้แก่ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และ จิตวิทยา แต่ละสาขาวิชาที่นำมาพิจารณากันครอบคลุมไปถึงวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องรวมอยู่ในสาขานั้นด้วย คือ สาขาเศรษฐศาสตร์ครอบคลุมไปถึงพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ครอบคลุมไปถึงประวัติศาสตร์นิพนธ์และโบราณคดี สาขารัฐศาสตร์ครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและรัฐประศาสนศาสตร์ เหล่านี้เป็นต้น

จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย ซึ่งนำมาใช้ในการศึกษากันว่าเรื่องนี้ พบว่าสาขาวิชาที่เปิดสอนกันแพร่หลายมากที่สุด คือ เปิดสอนกันแทบทุกมหาวิทยาลัยในจำนวนมหาวิทยาลัยของรัฐ ๖ แห่งที่ศึกษากันว่า และให้ปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์ในสาขานี้ ๆ โดยตรง คือ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ และสาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชาที่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากคือมีมหาวิทยาลัยบางแห่งที่เปิดสอนและให้ปริญญาตรีในสาขานั้นโดยตรง และบางก็จัดสอนเป็นส่วนหนึ่งรวมอยู่ในหลักสูตรปริญญาทางอื่นที่มีใช้สังคมศาสตร์ตามคำจำกัดความข้างต้น ได้แก่ ปริญญาตรีทางกฎหมาย ปริญญาตรีทางอักษรศาสตร์ ปริญญาตรีทางศิลปศาสตร์หรือทางมนุษยศาสตร์ เป็นต้น สาขาวิชาของสังคมศาสตร์ที่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากเช่นว่านี้ ได้แก่ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชามานุษยวิทยา และสาขาวิชาจิตวิทยา

บทที่ห้า

การสอนสังคมศาสตร์ในวิทยาลัยวิชาการศึกษา

๑. หลักสูตรปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็นสถานการศึกษาและการวิจัยในวิชาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเมื่อจำใจให้ปริญญาบัณฑิตแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัย? การสอนในวิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงมีหลายระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาเปิดสอนในระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ (ซึ่งสูงกว่าระดับปริญญาตรี) และระดับปริญญาโท ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะพิจารณาเฉพาะหลักสูตรปริญญาตรีเท่านั้น สาระสำคัญของการศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีอธิบายไว้ในหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต^๒ ซึ่งจะได้นำมาพิจารณาในบทนี้

๑.๑ หลักสูตร

การเรียนในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษาจัดทำเป็น ๒ โงรงการ คือ โงรงการ ๔ ปี และโงรงการ ๒ ปี หลักสูตรตามโงรงการ ๔ ปีเข้าเรียนในระดับปีที่ ๑ โดยรับผู้สำเร็จประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาคอนปลาย (ม.ศ.๕) หรือผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หลักสูตรตามโงรงการ ๒ ปี รับเข้าเรียนในระดับปีที่ ๓ จากผู้สำเร็จอนุปริญญาวิชาการศึกษา (อ.กศ.) หรือผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) หรือเทียบเท่า

^๑พระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๗

^๒วิทยาลัยวิชาการศึกษา หลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๐๔

ผู้เข้าเรียนตามหลักสูตร ๔ ปี จะต้องเรียนได้หน่วยกิตครบ ๒๐๐ หน่วยกิต และผู้เข้าเรียนตามหลักสูตร ๒ ปี จะต้องเรียนได้หน่วยกิตจำนวน ๑๐๕ หน่วยกิตเป็นอย่างต่ำ จึงจะนับว่าสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีได้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาเปิดสอนปีการศึกษาละ ๓ ภาคเรียนปกติ (หรือที่เรียกว่า Quarter System) จำนวนหน่วยกิตซึ่งถูกดัดยกับว่าจะมากกว่าของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ ซึ่งเปิดสอนปีการศึกษาละ ๒ ภาคเรียนปกติ (ที่เรียกว่า Semester System) แต่เมื่อเทียบระยะเวลาเรียนกันแล้ว แล้วยังจะไม่แตกต่างกันเลย

๑.๒ อัตราส่วนระหว่างวิชาสามัญและวิชาการศึกษา

การเรียนในระดับปริญญาการศึกษาบัณฑิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีทั้งวิชาสามัญและวิชาการศึกษา โดยทั่วไปให้อัตราส่วนวิชาสามัญประมาณ ๘๘% และวิชาการศึกษาประมาณ

๒๕%

วิชาสามัญที่กล่าวถึงในหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา แยกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือวิชาสามัญทั่วไปพวกหนึ่ง และวิชาสามัญเอก-โทและวิชาเลือก อีกพวกหนึ่ง วิชาสามัญทั่วไปได้แก่วิชาประเภทศิลปศาสตร์ต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐาน ซึ่งทุกคนจะต้องเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมวิทยา ภาษาดังประเทศ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และอื่น ๆ ตามปกติเรียนเหมือนกันหมดในทุกสาขาวิชา วิชาสามัญทั่วไปตามหลักสูตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงมีความหมายอย่างเดียวกันกับวิชาพื้นฐานทั่วไปของสถานศึกษาอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน วิชาสามัญเอก-โทและวิชาเลือกอีกพวกหนึ่ง ได้แก่วิชาสามัญสำหรับให้ผู้เรียน

หลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิตแบ่งออกเป็น ๕ สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการประถมศึกษา สาขาวิชาการมัธยมศึกษา สาขาวิชาการอาชีวศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และ สาขาวิชาการศึกษาในชนบท

เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดของตน โดยมุ่งให้เกิดความรู้ความสามารถในวิชานั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง ส่วนวิชาการศึกษาได้แก่วิชาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครูโดยตรง วิชาเอก-โท วิชาเลือก และวิชาการศึกษา ตามหลักสูตรของ วิทยาลัยวิชาการศึกษาดังกล่าวนี้ จึงมีความหมายตรงกับวิชาชีพที่จักสอนในสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งได้พิจารณาแล้วในรายงานนี้

อัตราส่วนระหว่าง วิชาสามัญและวิชาการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตามที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เป็นการศึกษาตามหลักสูตรโครงการ ๔ ปี ซึ่งรับเข้าเรียนในชั้นปีที่ ๑ ส่วนการศึกษาตามหลักสูตรโครงการ ๒ ปีนั้น มีบังคับให้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปเพียง ๒ - ๓ รายวิชานั้น นอกนั้นเป็นการเรียนวิชาชีพ คือวิชาสามัญเอก-โท วิชาเลือก และวิชาการศึกษา ทั้งนี้โดยถือว่าผู้ที่รับเข้าเรียนในชั้นปีที่ ๓ นั้น ได้ผ่านการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปมาแล้วเพียงพอแล้ว

๒. การสอนสังคมศาสตร์

๒.๑ การสอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป

วิชาพื้นฐานทั่วไปตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามัธยมศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา กำหนดให้เรียน ๔๔ หน่วยกิตตามระบบการศึกษาปีละ ๓ ภาคเรียนปกติ จำนวนหน่วยกิตดังกล่าวนี้เท่ากับ ๕๕ หน่วยกิตโดยประมาณ ตามระบบการศึกษาปีละ ๒ ภาคเรียนปกติ เมื่อเทียบกับจำนวนหน่วยกิตที่จะต้องได้ทั้งหมดตามหลักสูตรโครงการ ๔ ปี วิชาพื้นฐานทั่วไปมีอัตราส่วนประมาณร้อยละ ๔๐ ส่วนที่เหลืออีก ๑๒๒ หน่วยกิตหรือประมาณร้อยละ ๖๐ ของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมดเป็นวิชาชีพ ทั้งนี้พอจะเห็นได้ว่าการสอนตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามัศึกษานั้น เมื่อเปรียบเทียบหลักสูตรปริญญาบัณฑิตของสถานศึกษาอื่น ๆ ที่พิจารณาแล้ว อัตราส่วนของวิชาพื้นฐานทั่วไปต่อวิชาชีพ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาคงจะค่อนข้างสูงกว่าของสถานศึกษาอื่น ๆ การที่

อัตราส่วนของวิชาพื้นฐานทั่วไปและวิชาชีพของสถานศึกษาอื่น ๆ โดยประมาณ

หลักสูตรปริญญาการศึกษามัธยมศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษากำหนดให้มีการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปในอัตราค่อนข้างสูงนั้น เข้าใจว่าเป็นภัยความมุ่งหมายโดยเฉพาะ ของหลักสูตรซึ่ง จัดให้มีส่วนลึก เช่น นั้น ทั้งนี้เพราะอาชีพครูต้อง การผู้ที่มีความรู้พื้นฐานกว้าง ขวางพอสมควร และการเรียนการสอน วิชาต่าง ๆ นั้นย่อมเกี่ยวพันถึงกันอยู่เสมอ วิทยาลัยวิชาการศึกษากองการปลูกฝังให้นิสัยและ นักศึกษามีสมรรถภาพในการ เป็นครู จึงกำหนดสัดส่วนลึกของวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ในอัตราค่อนข้างสูง

เมื่อพิจารณารายละเอียดของวิชาพื้นฐานทั่วไป โดยพิจารณาเฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ ใน หมวดวิชาสังคมศาสตร์ ที่เป็นวิชาสามัญทั่วไปตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามัธยมศึกษาของวิทยาลัยวิชาการ ศึกษา จะเห็นได้ว่าในบรรการายวิชาทั้งหมด รวม ๓๕ รายวิชา ซึ่งมีจำนวนหน่วยกิตรวมกัน ทั้งสิ้น ๕๕ หน่วยกิตนั้น เป็นรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาสังคมศาสตร์ประมาณ ๑ ใน ๔ ส่วน ที่เหลือนี้เป็นรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หมวดวิชามนุษยศาสตร์ และหมวดวิชา กณิตศาสตร์

รายวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาสังคมศาสตร์ ที่จัดสอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เช่น "มนุษย์และสิ่งแวดล้อม" "การสงวนทรัพยากร ของชาติ" "เศรษฐกิจของประเทศไทย" "ประเพณีและศาสนาในสังคมไทย" และ "เหตุการณ์ปัจจุบันของโลก" เหล่านี้เป็นต้น

๒.๒ การสอนเป็นวิชาชีพ

วิชาชีพซึ่งได้แก่วิชาสามัญเอก-โท วิชาเลือก และวิชาการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามัธยมศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา กำหนดให้เรียนประมาณร้อยละ ๖๐ ของจำนวน หน่วยกิตทั้งหมดของหลักสูตรโครงการ ๔ ปี ส่วนหลักสูตรโครงการ ๒ ปีนั้นกล่าวได้ว่าการเรียน ทั้งหมดเป็นการ เรียนวิชาชีพ

วิชาสามัญเอกมี ๒ ประเภท ประเภทหนึ่งเป็นวิชาเดี่ยว เรียกว่า Departmental Major ก็ประกอบด้วยรายวิชาในสาขาวิชานั้น ๆ ทั้งหมด วิชาสามัญเอกประเภทนี้มีจำนวน หน่วยกิตที่กำหนดให้เรียนแตกต่างกันบ้างตามแต่ละวิชา ตั้งแต่ ๕๘ ถึง ๖๖ หน่วยกิต จำนวน หน่วยกิตที่แตกต่างกันนั้นอยู่ที่วิชาบังคับพื้นฐาน (Pre-requisite) ของวิชาสามัญเอกนั้น ๆ

ซึ่งมีมากน้อยไม่เท่ากัน ส่วนวิชาสามัญเอกแต่ละ ๆ นั้น กำหนดให้เรียน ๔๘ หน่วยกิตเท่ากันหมด วิชาสามัญเอกในค่านสังคมศาสตร์ประเภทดังกล่าวนี้ ที่เปิดสอนในปัจจุบันนี้ ตามหลักสูตรปริญญา- การศึกษามัธยมศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้แก่วิชานิติศาสตร์ และวิชาประวัติศาสตร์

วิชาสามัญเอกอีกประเภทหนึ่งจัดสอนเป็นหมวดใหญ่ โดยรวมวิชาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เรียกว่า Divisional Major หรือ Broad Field วิชาสามัญเอกประเภทนี้มีจำนวน - หน่วยกิตที่กำหนดให้เรียนทั้งหมด ๓๔ หน่วยกิต โดยรวมวิชาบังคับพื้นฐานเข้าไว้ด้วย วิชาสามัญ เอกในค่านสังคมศาสตร์ประเภทดังกล่าวนี้ ที่เปิดสอนในปัจจุบันนี้ ได้แก่วิชาสังคมศึกษา วิชา ศาสนา วิชาสังคมศึกษาประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาเหล่านี้ คือ ภูมิศาสตร์ ประวัติ- ศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และ รัฐศาสตร์

วิชาสามัญโทได้แก่วิชาสามัญสำหรับให้ผู้นับเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด กำหนดให้เรียนทั้งหมดประมาณ ๒๕ หน่วยกิต และเพิ่มวิชาบังคับพื้นฐานเข้าไป ซึ่งแตกต่างกันไป ตามแต่ละวิชา วิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนเป็นวิชาสามัญเอก เปิดสอนเป็นวิชาสามัญโทด้วย ยก เว้นวิชาสามัญเอกที่จัดสอนเป็นหมวดใหญ่ ไม่มีการสอนเป็นวิชาสามัญโท วิชาสามัญโทในหมวด สังคมศาสตร์ที่เปิดสอนตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในปัจจุบันนี้ มีเพียง ๒ วิชา คือ วิชาภูมิศาสตร์ และวิชาประวัติศาสตร์

ส่วนวิชาการศึกษา นั้น ได้แก่วิชาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครูโดยตรง เช่น วิชาเกี่ยวกับ - ลักษณะการ เรียนรู้และวิธีสอน รวมทั้ง การฝึกสอนหรือฝึกงานหรือการปฏิบัติงานตามโครงการพิเศษ หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาจัดแบ่งออกเป็น ๕ สาขาวิชา คือ สาขาวิชา - การประถมศึกษา สาขาวิชาการมัธยมศึกษา สาขาวิชาการอาชีวศึกษา สาขาวิชาการบริหารการ- ศึกษา และสาขาวิชาการศึกษาในชนบท แต่ละสาขาวิชามีรายวิชาส่วนหนึ่งที่เรียนเหมือนกันหมด ทุกสาขาวิชา และอีกส่วนหนึ่ง เป็นรายวิชาที่จัดพิเศษของแต่ละสาขาวิชา

๓. ทรัพยากรกำลังคนในกานสังกมศาสตร์

ความมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าวิจัยนี้ คือ เพื่อพิจารณาว่าหากจะขยายการสอนวิชาสังกมศาสตร์ให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญาตรีได้โดยรงในวิทยาลัยวิชาการศึกษาไปไ้เฉพาะเพียงแต่สอนเป็นส่วนหนึ่งของปริญญาดูทางการศึกษา ก็เป็นส่วนหนึ่งของวิชาพื้นฐานทั่วไปและเป็นวิชาสามัญเอก-โทเท่านั้น จะทำได้เพียงใดหรือไม่ ทั้งนี้จึงต้องพิจารณาจากอัตรากำลังอาจารย์ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำ และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังกมศาสตร์

ก่อนอื่น ขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกำลังอาจารย์ประจำของวิทยาลัยวิชาการศึกษา แยกตามวุฒิของอาจารย์ คือ ปริญญาเอก ปริญญาโท ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ และ ปริญญาตรี ดังตัวเลขในตารางต่อไปนี้

ตาราง ๕ จำนวนอาจารย์ประจำของวิทยาลัยวิชาการศึกษา จำแนกตามวุฒิ
พ.ศ. ๒๕๖๕

วุฒิ	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาเอก	๘๓	๕.๓
ปริญญาโท	๓๘๘	๔๗.๘
ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ	๕๕	๕.๘
ปริญญาตรี	๓๓๓	๔๑.๕
รวม	๘๐๙	๑๐๐.๐

จำนวนอาจารย์ประจำของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งมิใช่ทั้งสิ้น ๔๐๕ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นอาจารย์ที่มีวุฒิในระดับปริญญาตรี ๓๓๓ คน หรือราวร้อยละ ๘๒ ของอาจารย์ทั้งหมด อาจารย์ที่มีวุฒิในระดับปริญญาโทมีจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิในระดับปริญญาตรีเพียงเล็กน้อย คือราวร้อยละ ๘ ของจำนวนอาจารย์ทั้งหมดของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๑๐ นั้น ครึ่งหนึ่ง เป็นอาจารย์ที่มีวุฒิในระดับปริญญาเอก และอีกครึ่งหนึ่ง เป็นอาจารย์ที่มีวุฒิในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ (ซึ่งสูงกว่าระดับปริญญาตรี) อาจารย์ที่มีวุฒิในระดับปริญญาตรีนั้น ทราบว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นนโยบายที่จะไม่รับเพิ่มขึ้น อัตราค่าจ้างที่เพิ่งใหม่เพิ่มขึ้นแต่ละปีเป็นอัตราอาจารย์ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีทั้งสิ้น?

รายละเอียดเกี่ยวกับวุฒิและสาขาวิชาที่สอนของอาจารย์ประจำของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ในหมวดสังคมศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

ตาราง ๒ จำนวนอาจารย์ประจำของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในด้านการสอนวิชาสังคมศาสตร์ จำแนกตามสาขาวิชาและวุฒิของอาจารย์ พ.ศ. ๒๕๑๕

สาขาวิชา	วุฒิ				รวม
	ปริญญาเอก	ปริญญาโท	ป. วิชาเฉพาะ	ปริญญาตรี	
ภูมิศาสตร์	๒	๑๓	๖	๑	๒๒
ประวัติศาสตร์	—	๑๖	๒	๔	๒๒
เศรษฐศาสตร์(๑)	๑	๓	—	๔	๘
สังคมวิทยา	—	๕	—	๒	๗
รัฐศาสตร์(๒)	๑	๒	—	๓	๖
จิตวิทยา	๘	๕	—	๑	๑๔
รวม	๑๒	๔๘	๘	๑๕	๘๓

หมายเหตุ (๑) รวมผู้มีวุฒิทางบัญชีและทางพันธุศาสตร์
(๒) รวมผู้มีวุฒิทางนิติศาสตร์

จากข้อมูลในตารางข้างบน จะเห็นได้ว่าอัตรากำลังอาจารย์ประจำของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในด้านการสอนวิชาสังคมศาสตร์นั้น ในจำนวนทั้งหมด ๘๓ คน เป็นผู้มีวุฒิในระดับปริญญาตรีเพียง ๑๕ คน หรือราวร้อยละ ๑๘ ของจำนวนอาจารย์ทั้งหมดที่สอนวิชาสาขาต่าง ๆ ในทางสังคมศาสตร์ ที่เหลืออีกร้อยละ ๘๒ นั้นเป็นผู้มีวุฒิตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นผู้มีวุฒิในระดับปริญญาโท ซึ่งมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของอาจารย์ทั้งหมด และจะเห็นได้ว่าอาจารย์ที่มีวุฒิในระดับปริญญาเอกมีถึง ๑๒ คน ก็ประมาณร้อยละ ๑๕ ของอาจารย์ทั้งหมดในทางสังคมศาสตร์ เมื่อเทียบกับจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมดของวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีวุฒิในระดับเกี่ย

ชั้น ตรี ระดับปริญญาเอกแล้ว จะเห็นว่าในจำนวนอาจารย์ทั้งหมด ๘๖ คน เป็นอาจารย์ในทาง สังคมศาสตร์ถึง ๑๒ คน หรือราวร้อยละ ๒๘ ของอาจารย์ทั้งหมดที่มีคุณูปการต่อ ปริญญาเอก นอกจากอาจารย์ประจำแล้ว วิทยาลัยวิชาการศึกษายังมีอาจารย์ที่เกษียณในระดับปริญญาเอกและระดับ ปริญญาโทอีกหลายคน ซึ่งได้รับเชิญให้มาสอนเป็นครั้งคราว สาขาวิชาที่สอนและวุฒิของอาจารย์ ที่เกษียณดังกล่าวนี้ มิได้แสดงไว้ในรายงานนี้

เมื่อพิจารณาแยกต่อไปจะเห็นได้ว่าอัตรากำลังอาจารย์ประจำที่สอนในชั้นสังคมศาสตร์ของ วิทยาลัยวิชาการศึกษา เรียงตามลำดับ สาขาวิชาภูมิศาสตร์มีจำนวนมากที่สุด คือ ๒๖ คน หรือ ราวร้อยละ ๓๑ ของอาจารย์ทั้งหมด สาขาวิชาประวัติศาสตร์มีจำนวนมากรองลงไป คือ ๒๒ คนหรือราวร้อยละ ๒๗ รองลงไปอีกคือสาขาวิชาจิตวิทยา มีจำนวนอาจารย์ ๑๔ คนหรือราว ร้อยละ ๑๗ ส่วนสาขาวิชาอื่น ๆ นั้น แต่ละสาขามีจำนวนอาจารย์ไม่ถึง ๑๐ คน

การที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาดำเนินการผลิตบัณฑิตทางการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยว ทั้ง ๆ ที่มีกำลังอาจารย์ซึ่งมีวุฒิและความสามารถที่จะสอนวิชาอื่นที่มีโอกาสเรียนได้ หากมีการผลิต บัณฑิตสาขาวิชาอื่นเพิ่มขึ้นแล้ว ก็จะเป็นการใช้กำลังอาจารย์ที่มีอยู่ได้เต็มที่ และสามารถช่วย สร้างกำลังคนในระดับสูง ซึ่งประเทศชาติกำลังต้องการอย่างยิ่ง ข้อมูลที่แสดงไว้ข้างต้นพอจะ เป็นแนวทางให้เห็นได้ว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีกำลังอาจารย์ในชั้นสังคมศาสตร์ เพียงพอที่จะ ผลิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ได้ โดยเปิดสอนบัณฑิตศึกษาด้านภูมิศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ และวิชา จิตวิทยาได้ กำลังอาจารย์ในสาขาวิชาทั้งสามนี้มีอยู่พร้อมแล้ว ส่วนสาขาวิชาอื่น ๆ นั้นอาจ จะเปิดได้เพียงวิชาโท โดยเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์ เป็นการส่งเสริม การเรียนแบบสหวิทยาการ ให้ผู้เรียนได้มีความรู้กว้างขวางออกไปในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยว- ข้องกัน

บทที่หก

สรุปผลการศึกษากันคว้าและข้อเสียดแนะ

๑. สรุปผลการศึกษากันคว้า

การศึกษากันคว้าครั้งนี้เป็นการสำรวจเอกสารต่าง ๆ เพื่อความมุ่งหมายดังต่อไปนี้
คือ

- ๑. รวบรวมความคิดเห็นของนักวิชาการ เกี่ยวกับความหมายของสังกมศาสตร์ และการจำแนกสาขาวิชาต่าง ๆ
- ๒. สำรวจหลักสูตรระดับปริญญาตรีทางสังกมศาสตร์ ที่จัดสอนกันอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ว่า การสอนวิชาสังกมศาสตร์ เป็นพื้นฐานทั่วไป มีส่วนเล็กก็มากน้อยของวิชาอื่น ๆ ที่เป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป และสำรวจว่าการสอนสังกมศาสตร์เป็นวิชาวิทย โดยให้ปริญญาตรีโดยตรงในทางสังกมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยทั้งหลายนั้น มีสาขาวิชาใดบ้างที่แพร่หลายมากกว่ากัน
- ๓. เปรียบเทียบหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังกมศาสตร์ ว่ามีลักษณะแตกต่างกับของมหาวิทยาลัยทั้งหลายอย่างไรบ้าง

ผลของการศึกษากันคว้าครั้งนี้ อาจสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

- ๑. การสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในมหาวิทยาลัยทั้งหลาย ส่วนใหญ่มีส่วนสักประมาณร้อยละ ๒๕ ของจำนวนหน่วยกิตหรือชั่วโมง เริ่มที่จะจัดเรียนให้ครบตามหลักสูตร ๔ ปีของการศึกษาระดับปริญญาตรี มีเพียงส่วนน้อยที่มีส่วนสักแตกต่างไปจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปตามหลักสูตรปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

แล้ว จะเห็นได้ว่าส่วนสักของการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปตามหลักสูตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีอัตราค่อนข้างสูงกว่าของมหาวิทยาลัยทั้งหลาย คือประมาณร้อยละ ๔๐ ของจำนวนหน่วยกิตที่จะต้องเรียนให้ครบตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา

๒. การสอนสังคมศาสตร์เป็นพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยทั้งหลาย แต่ละมหาวิทยาลัยมีจำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงเรียนไม่เท่ากัน เพื่อเทียบเป็นส่วนสักต่อวิชาพื้นฐานทั่วไปแล้ว อยู่ระหว่าง ๑ ต่อ ๓ ถึง ๑ ต่อ ๒ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง ๑ ต่อ ๔ ของวิชาพื้นฐานทั่วไปทั้งหมด หลักสูตรปริญญาการศึกษามัธยมศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาจัดให้มีการสอนวิชาสังคมศาสตร์เป็นพื้นฐานทั่วไป มีส่วนสักประมาณ ๑ ต่อ ๔ ของวิชาพื้นฐานทั่วไปทั้งหมด จึงอยู่ในระหว่างกลาง ๆ ไม่แตกต่างกับของมหาวิทยาลัยทั้งหลาย

๓. การสอนสังคมศาสตร์เป็นวิชาชีพ โดยจัดให้มีการสอนตามหลักสูตรปริญญาตรีในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์นั้น สาขาวิชาที่จัดสอนกันทั่วไปในมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่ง ได้แก่ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ (รวมทั้งพาณิชยศาสตร์และการบริหารธุรกิจ) สาขาวิชานิติศาสตร์ และสาขาวิชารัฐศาสตร์ ส่วนสาขาวิชาที่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมาก คือ จัดสอนกันในมหาวิทยาลัยบางแห่งเท่านั้น ได้แก่ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชามานุษยวิทยา และสาขาวิชาจิตวิทยา สาขาวิชาที่กล่าวถึงในตอนหลังนี้ บางมหาวิทยาลัยจัดสอนเป็นเพียงวิชาเอกตามหลักสูตรปริญญาตรีทางอื่นที่มีวิชาทางสังคมศาสตร์ เช่น ในหลักสูตรปริญญาตรีทางศิลปศาสตร์ และปริญญาตรีทางอักษรศาสตร์ เป็นต้น

๔. หลักสูตรปริญญาการศึกษามัธยมศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีวงเขตจำกัดอยู่ที่ความมุ่งหมายเพื่อผลิตครูและนักการศึกษา และในหลักสูตรนี้เองได้กำหนดให้มีการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ ให้เป็นวิชาเอกวิชาโท เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทางก้านนี้ ออกไปปฏิบัติงานในก้านการสอนวิชาเหล่านี้ได้ ได้แก่ วิชาเอกภูมิศาสตร์ วิชาเอกประวัติศาสตร์ และวิชาเอกสังคมศึกษา วิชาเอกสังคมศึกษาเป็นกลุ่มวิชาโทซึ่งรวมวิชาเหล่านี้เข้าด้วยกัน คือ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์

๒. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษากันครั้งนี้นี้ ได้สำรวจทรัพยากรกำลังคนในค่านั่งกรมศาสตร์ของวิทยาลัย
 วิชาการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ด้วย ปรากฏว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษามีกำลังคนที่มิสู้ใน ระดับสูง
 และมีจำนวนมากพอที่จะขยายหลักสูตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ให้สามารถจัดสอนในระดับปริญญา
 ตรีในทางอื่นที่มีใช้ทางการศึกษาได้ โดยเฉพาะในทางสังคมศาสตร์มีกำลังอาจารย์เพียงพอที่จะ
 เปิดสอนในระดับปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์โดยตรงได้ในสาขาวิชาเหล่านี้ คือ สาขาวิชาภูมิศาสตร์
 สาขาวิชาประวัติศาสตร์ และสาขาวิชาจิตวิทยา ส่วนสาขาอื่น ๆ นอกนั้นยังขาดกำลังอาจารย์ที่
 จะขยายหลักสูตรออกไปได้ในปัจจุบันนี้

การปรับปรุงและขยายหลักสูตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ให้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี
 ทางสังคมศาสตร์ได้ โดยเฉพาะทางสาขาวิชาภูมิศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ และสาขาวิชา
 จิตวิทยา จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติในการเร่งรัดพัฒนาทางด้านนี้ให้มีความรู้ความสามารถได้
 สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในขณะที่มหาวิทยาลัยทั้งหลายยังไม่สามารถ
 ขยายการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเหล่านี้ คือ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และจิตวิทยา วิทยาลัยวิชา
 การศึกษามีกำลังอาจารย์ทางด้านสาขาวิชาเหล่านี้พร้อมแล้ว และสามารถที่จะปรับปรุงและขยาย
 การศึกษาทางด้านนี้ออกไปจนถึงระดับปริญญาตรีได้ หากว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษามีโครงการที่
 จะปรับปรุงและขยายการศึกษาออกไป โดยจัดการสอนตามหลักสูตรปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์ กว
 ควบกันไปกับปริญญาตรีทางการศึกษา ควรที่จะได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

โดยที่ในปัจจุบันนี้วิทยาลัยวิชาการศึกษามีสาขาหลายแห่งจัดตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคด้วย การ
 สนับสนุนให้ปรับปรุงและขยายหลักสูตร ปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษาออกไปดังกล่าวแล้ว จะ
 เป็นการช่วยให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น ทั้งในก้านบริหาร
 และวิชาการ ทั้งยัง เป็นการปรับปรุงและส่งเสริมสถานอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคให้เป็นศูนย์กลาง
 ทางวิชาการของภูมิภาคได้โดยแท้จริงอีกด้วย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๓, ๒๕๑๕ - ๒๕๑๘, ๒๕๑๕,
๘๐๘ หน้า

เทือก กุสุมา ญ อยุธา สำนักศึกษาสำคัญอย่างไร วิทยาลัยวิชาการศึกษา ๒๕๑๐,
๑๑๐ หน้า อักสำเนา

พระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๗

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คู่มือการศึกษา ๒๕๑๕

มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลักสูตรปริญญาตรีคณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลักสูตรชั้นปริญญาตรีคณะบริหารธุรกิจ (บธ. บ.)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลักสูตรปริญญานิติศาสตร์ (บ.บ.) คณะนิติศาสตร์

วิทยาลัยวิชาการศึกษา หลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๐๘

๕. การอ้างอิงข้อมูล

- Chiengmai University, Bulletin 1972 - 73
- Chulalongkorn University, Announcement 1969 - 1970
- Good, C.V., editor, Dictionary of Education, Longmans, Green and Co., New York, 1958, 594 pp.
- Gould, Julius and J.H. Smith, editor, The Teaching of the Social Sciences in Higher Technical Education, Unesco, 1968, 165 pp.
- Havighurst and Neugarten, Society and Education, Allyn and Bacon, Boston, 1959, 465 pp.
- Lovinger, Warren C., General Education in Teachers Colleges, American Association for Teacher Education, 1948, 119 pp.
- Mayhew, Lewis B., editor, Social Science in General Education, Wm. C. Brown Co., Iowa, 1960, 478 pp.
- Seligmans, Edwin R.A., editor, Encyclopedia of the Social Sciences, Volume One, Macmillan Company, New York, 1954, 696 pp.
- Sills, D.L., editor, International Encyclopedia of the Social Sciences, Volume 1, Macmillan and Free Press, New York, 1968, 522 pp.
- Stratemeyer, F. B. and Margaret Lindsey, Working With Student Teachers, Bureau of Publications, Teachers College, Columbia University, New York, 1958, 502 pp.
- Theodorson, G.A. and A.G. Theodorson, A Modern Dictionary of Sociology, Methuen and Co., London, 1970, 469 pp.
- Zadrozny, J.T., Dictionary of Social Science, Public Affairs Press, Washington D.C., 1959, 367 pp.

ภาควิชา

ภาคผนวก

รายวิชาที่จัดสอนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปในหมวดสังคมศาสตร์
ตามหลักสูตรปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย

๑. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

จิตวิทยา (๓)	เศรษฐศาสตร์ ๑ (๓)
การบัญชี ๑ (๕)	เศรษฐศาสตร์ ๒ (๓)
การบัญชี ๒ (๕)	

คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์

จิตวิทยา (๓)	มานุษยวิทยา (๒)
ปรัชญา (๓)	

๒. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

คณะรัฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์

เลือก ๒ วิชา จากวิชาต่อไปนี้

มนุษยกับสังคม (๓)	สังคมกับกฎหมาย (๓)
สังคมกับการปกครอง (๓)	สังคมกับเศรษฐกิจ (๓)

๓. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะสังคมศาสตร์

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

ธุรกิจเบื้องต้น (๓)	หลักกฎหมายทั่วไป (๓)
การปกครอง (๓)	จิตวิทยาทั่วไป (๓)
การบัญชีทั่วไป (๓)	การศึกษาเบื้องต้น (๓)
ภูมิศาสตร์สังคม (๓)	

สาขาวิชารัฐศาสตร์

หลักเศรษฐศาสตร์ (๓)	อารยธรรมตะวันตก ๒ (๓)
การบัญชีทั่วไป (๓)	การบริหารธุรกิจเบื้องต้น (๓)
การปกครอง (๓)	ความรู้ทั่วไปทางภูมิศาสตร์ (๓)
หลักกฎหมายทั่วไป (๓)	การศึกษาเบื้องต้น (๓)
อารยธรรมตะวันตก ๑ (๓)	จิตวิทยาทั่วไป (๓)

สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

หลักเศรษฐศาสตร์ (๓)	การบริหารธุรกิจเบื้องต้น (๓)
ภูมิศาสตร์ (๓)	การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (๓)
จิตวิทยาทั่วไป (๓)	หลักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (๓)
ความรู้ทั่วไปทางรัฐศาสตร์ (๓)	

คณะมนุษยศาสตร์

อารยธรรมตะวันตก ๑ (๓)	ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ (๓)
อารยธรรมตะวันตก ๒ (๓)	วิชาเลือกอื่น ๆ ทางสังคมศาสตร์ (๖)
จิตวิทยาทั่วไป (๓)	

๔. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะนิติศาสตร์

สังคมวิทยาเบื้องต้น (๓)	การปกครองของไทย (๓)
เศรษฐศาสตร์ทั่วไป (๓)	ปรัชญาเบื้องต้น หรือ
รัฐศาสตร์เบื้องต้น (๓)	จิตวิทยาทั่วไป (๓)

คณะบริหารธุรกิจ

สังคมวิทยา (๓)	ปรัชญาเบื้องต้น หรือ
การปกครองของไทย (๓)	จิตวิทยาทั่วไป (๓)
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย (๓)	

คณะมนุษยศาสตร์

สังคมวิทยาเบื้องต้น (๓)	ประวัติศาสตร์อารยธรรมโลก ๑ (๓)
การปกครองของไทย (๓)	ประวัติศาสตร์อารยธรรมโลก ๒ (๓)
จิตวิทยาทั่วไป (๓)	เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (๓)
ปรัชญาเบื้องต้น (๓)	

๕. มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะอักษรศาสตร์

ประวัติกาศกรไทยสมัยรัตนโกสินทร์ (๒)	กาชา ผู้เื่องกาสนา (๑)
ประวัติกาศกรอารยธรรมตะวันตก (๒)	หลักกาศกรทั่วไป (๑)
ความรู้เรื่องสังคมในประเทศไทย (๑)	กวมการศกรทั่วไปเอเชีย (๒)

คณะโบราณคดี

โบราณคดีสมัยประวัติกาศกรทั่วไป (๔)	ประวัติกาศกรไทย (๔)
โบราณคดีสมัยก่อนประวัติกาศกร (๒)	ดึกกาศกร (๒)
มานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม (๒)	กวมการศกรกายภาพ (๒)
ประวัติกาศกรอารยธรรมตะวันตก (๒)	

๖. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์

หลักรัฐศาสตร์ (๓ ชม./สัปดาห์)	การปกครองประเทศไทย (๒ ชม./สัปดาห์)
หลักกฎหมายทั่วไป (๒ ชม./สัปดาห์)	การศึกษาระบบรัฐ (๓ ชม./สัปดาห์)
ประวัติศาสตร์ (๓ ชม./สัปดาห์)	เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (๓ ชม./สัปดาห์)
จิตวิทยา (๒ ชม./สัปดาห์)	

คณะอักษรศาสตร์

ปีที่ ๑	ประวัติศาสตร์ไทย (๔ ชม./สัปดาห์)	} ๔ หน่วยกิต
	ประวัติศาสตร์โลกโบราณ (๔ ชม./สัปดาห์)	
	หลักภูมิศาสตร์ (๔ ชม./สัปดาห์)	
	ปรัชญาเบื้องต้น (๔ ชม./สัปดาห์)	
ปีที่ ๒	ประวัติศาสตร์ไทย (๔ ชม./สัปดาห์)	} ๔ หน่วยกิต
	ประวัติศาสตร์โลกสมัยกลาง (๔ ชม./สัปดาห์)	
	ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ (๒ ชม./สัปดาห์)	
	ภูมิศาสตร์เอเชีย (๒ ชม./สัปดาห์)	

